

ODGOVOR NA ČLANEK, OBJAVLJEN DNE 29.8. 2012 Z NASLOVOM "ZAMUJENA LETA GUVERNERJA BANKE SLOVENIJE" V ČASOPISU DNEVNIK

Glede na članek objavljen danes, dne 29. avgusta 2012 z naslovom "Zamujena leta guvernerja Banke Slovenije Marka Kranjca v NKBM" avtorjev Primoža Cirmana in Vesne Vuković, ter tudi zaradi sorodnih navedb časnika v zadnjih tednih, kjer pisanje in presojanje dela Banke Slovenije, na podlagi delnih ali netočnih informacij meče slabo luč na Banko Slovenije kot institucijo, na posameznike, bančni sektor in tudi širše, smo, čeravno zakonsko omejeni v možnosti neposrednega odziva na navajanje konkretnih primerov, vendar dolžni posredovati nekaj pojasnil glede dela in postopkov bančnega nadzora.

Banka Slovenije je pristojna za opravljanje nadzora nad bankami in hranilnicami, vendar temeljni cilj nadzora ni upravljanje banke, za kar sta prvenstveno odgovorna uprava in nadzorni svet (lastniki), temveč je zagotoviti varnost vlog vlagateljev v bankah in s tem zaupanje v bančni oziroma finančni sistem.

Nadzor nad poslovanjem bank temelji na pravilih evropske zakonodaje in dobre prakse za opravljanje bančnega nadzora, ki zajema predvsem preverjanje kvalitete upravljanja s tveganji, ki so jim banke izpostavljene, in usklajenosti poslovanja z veljavnimi predpisi, ki določajo minimalne standarde varnega in skrbnega poslovanja bank.

Poslovanje bank Banka Slovenije nadzira na podlagi rednih in izrednih oz. s strani nadzornika zahtevanih poročil in obvestil bank.

Banka Slovenije banke nadzira tudi z opravljanjem pregledov poslovanja v samih bankah ("on-site" nadzor), kar poteka po vnaprej določenem letnem načrtu ter z opravljanjem izrednih pregledov, kadar so podani razlogi za to. Pri odločanju o pregledih bank Banka Slovenije upošteva velikost, pomembnost in profil tveganosti posamezne banke. Redni pregled se opravi vsaj na dve leti.

Če Banka Slovenije pri izvajanju nadzora ugotovi nesmotrnosti in nedoslednosti pri poslovanju banke ali kršitve predpisov, nemudoma izreče ukrepe nadzora. Ukrepi se nanašajo tako na banke same, kot tudi na člane uprav in nadzornih svetov, ter tudi na kvalificirane delničarje. Pri izrekanju ukrepov Banka Slovenije vedno upošteva obseg in značilnosti ugotovljene kršitve, predhodno izrečene ukrepe ter položaj, v katerem se posamezna banka nahaja. Pri izbiri ukrepa mora Banka Slovenije upoštevati tudi sorazmernost samega ukrepa z ugotovljeno kršitvijo.

Čeprav Banka Slovenije izvaja nadzor bank neprekinjeno, pa to ne pomeni, da je trajno prisotna v banki ali da Banka Slovenije odobri vsako njeno poslovno odločitev. Slednje bi v končni instanci pomenilo, da nadzornik prevzema poslovodsko vlogo oziroma, da so poslovne banke samo izpostave centralne banke. Takšno sklepanje je popolnoma napačno.

Za odkrivanje notranjih prevar, goljufij in drugih kaznivih dejanj pri poslovanju banke so pristojni organi odkrivanja in pregona. Banka Slovenije z njimi sodeluje in jim pomaga v okviru svojih pooblastil. Če spomnimo na primer notranjih incidentov/nepravilnosti, ki jih je najtežje odkriti, lahko navedemo v tujini odmeven primer Société Generale¹ kjer je notranja prevara povzročila več milijonsko izgubo navedene banke – Banque de France (centralna banka Francije) je šele potem, ko je za incident izvedela, raziskovala okoliščine primera, v sodelovanju s pravosodnimi organi, in ukrepala v zvezi z izpolnjevanjem zahtev, ki jih za banke predpisuje francoska bančna zakonodaja – za druge

¹ Povezava na informacije glede SocGen: a) <http://www.banque-france.fr/en/banque-de-france/press-releases-and-speeches/press-releases/press-release-24-january-2008-the-banque-de-france-informed-about-a-fraud-at-the-societe-generale.html>; b) http://www.minefe.gouv.fr/directions_services/sircom/secteur_bancaire_financier/rap_societe_generale_ang.pdf

postopke in izrekanje sankcij so pristojni, kot v Sloveniji, drugi organi (policija, tožilstvo, sodstvo itd.). Slovenija ima v tem oziru enako ureditev, zato je pripisovanje odgovornosti oziroma krivde Banki Slovenije neutemeljeno. Tudi zato predlogi nove evropske bančne zakonodaje (CRD IV) predvidevajo zakonsko ureditev žvižgaštva², saj je tovrstne primere goljufij, prevar, najbolj učinkovito mogoče preganjati prav s pridobivanjem informacij iz samih bank, kjer se nepravilnosti dogajajo.

Banka Slovenije torej ne more biti neprestano navzoča v banki in tekoče, dnevno usmerjati njenega poslovanja, lahko pa v primeru ugotovljenih kršitev predpisov Banka Slovenije ukrepa proti banki, proti članom uprave ali nadzornega sveta in proti kvalificiranim delničarjem in tudi naloži upravi oziroma drugim organom banke (npr. nadzornemu svetu, skupščini) sprejem določenih poslovnih odločitev (npr. dokapitalizacija, prepoved dajanja posojil določenim osebam), izvedba pa je v rokah organov vodenja in nadzora oz. lastnikov banke.

Banka Slovenije je na osnovi analiz visoke kreditne ekspanzije in pričakovanih zaskrbljujočih trendov še v obdobju gospodarske konjunktore (kar je bilo največje v letih 2004 do 2008, rezultati pa se kažejo danes) sprejela določene ukrepe za omejevanje kreditne aktivnosti in likvidnostnega tveganja ter krepitev kapitala³:

- zaradi visoke kreditne rasti se ohrani odbitna postavka od kapitala za ocenjevanje izgub iz kreditnega tveganja⁴, kar pomeni, da morajo banke, ki oblikujejo nižje oslabitve, zagotavljati več kapitala,
- na isti seji je Svet Banke Slovenije tudi zavzel jasno stališče, da se vse družbe, ki so ustanovljene z namenom prevzema druge družbe, obravnavajo kot regulatorno zelo tvegane izpostavljenosti, za katere se zahteva več kapitala (utež 150 %).

O tej problematiki je Banka Slovenije v formalni komunikaciji pisno:

- vse banke opozorila na potencialna tveganja zaradi visoke kreditne rasti (zmanjšanje vrednosti zavarovanj-hipotek in vrednostnih papirjev, sprememba tečajev pri kreditih v tuji valuti), ki se v spremenjenih okoliščinah lahko realizirajo (Pismo bankam 4. 7. 2006 in 19. 12. 2007),
- vse banke opozorila na povišana tveganja iz poslov z določenimi karakteristikami in za katera je potrebno zagotavljati več kapitala (v Pismu 19. 12. 2007 in 28. 2. 2008 natančno opredeljene lastnosti in vrste poslov, ki so regulatorno bolj tvegani in se zanje uporablja utež tehtanja 150 %),
- pozvala banke k krepitvi kapitala z usmerjanjem dobičkov v kapitalske rezerve zaradi ocene o možni realizaciji izgub iz povišanih tveganj (Pismo bankam 19. 12. 2007 in kasneje tudi 28. 1. 2009)
- pozvala banke k oblikovanju potrebnih oslabitev in rezervacij v zadostnem obsegu (Pismo 28. 11. 2008 in 28. 1. 2009).

Po izbruhu krize je bil potem v obdobju od 2009 v celostnih pregledih največji poudarek dan pregledu kreditnega tveganja, sledilo je likvidnostno in kapitalsko tveganje. Poleg celovitih pregledov je bilo opravljenih še vrsto tematskih pregledov. Najpomembnejše področje tematskih pregledov je bilo s področja preprečevanja pranja denarja in financiranje terorizma (PPDFT), poleg tega pa so pregledi zajemali tudi preglede družb v bančnih skupinah, managerskih odkupov, premostitvenih kreditov, upravljanja problematičnih naložb, kreditiranja določenih fizičnih in pravnih oseb ter projektnega financiranja. V letu 2009 je bilo izrečenih 172 ukrepov, v letu 2010 121, v letu 2011 263 in do konca julija letos 103.

Pri svojem delu Banka Slovenije v skladu z ZBan-1 sodeluje tudi z drugimi nadzornimi ter drugimi pristojnimi organi in institucijami in sicer na lastno pobudo, v primeru, da ugotovi sum kaznivega dejanja ali gospodarskega kriminala s policijo, NPU, tožilstvom. Tako je dala v letu 2011 in 2012 Vrhovnemu državnemu tožilstvu RS 1 obvestilo o zadevi in pobudo za začetek kazenskega postopka,

² Povezava na predlog CRDIV (gl. čl. 70)

³ 363. Seja Sveta Banke Slovenije 4. 12. 2007

⁴ Sprejeto ob prehodu na MSRP 1. 1. 2006-razlika med nižjimi skupinskimi oslabitvami v skladu z MSRP in oslabitvami, ki bi jih banke morale oblikovati v skladu s prejšnjo metodologijo oblikovanja rezervacij po bonitetnih razredih.

na Nacionalni preiskovalni urad 3 prijave suma kaznivega dejanja, na Okrožno državno tožilstvo 3 ovadbe in na Okrajno policijsko upravo 1 obvestilo o nepravilnostih ter 1 obvestilo o sumu kaznivega dejanja.

Banka Slovenije sodeluje z drugimi organi in institucijami tudi na njihovo pobudo oziroma zahtevo po razkrivanju informacij, ki jih pridobi pri izvajanju bančnega nadzora. Tako je od konca leta 2008 sodelovala z Vrhovnim državnim tožilstvom RS v 3 primerih, z Okrožnim državnim tožilstvom v 2 primerih, z Okrajno policijsko upravo in Generalno policijsko upravo v 5 primerih, z Nacionalnim preiskovalnim uradom v 11 primerih, z Okrožnim sodiščem v 1 primeru, z Ministrstvom za gospodarstvo v 1 primeru, z Davčno upravo RS v 1 primeru, s Komisijo za preprečevanje korupcije v 1 primeru in z Uradom RS za preprečevanje pranja denarja v 11 primerih.

Banka Slovenije je torej pri opravljanju nadzora bank ravnala in ravna odgovorno, v okviru svojih pristojnosti ter aktivno v sodelovanju z drugimi pristojnimi organi in institucijami, ravno tako pa se pri svojem delu odzove tudi na informacije, posredovane tako s strani komitentov, medijev in drugih.

Na žalost pa zakonodaja ne omogoča, da bi vse te ukrepe, vključno s prijavi in sodelovanje z organi pregona, posredovali javnosti, na podlagi česar bi lahko bilo razumevanje vloge Banke Slovenije, ki jo ima pri delovanju v bankah v okviru nadzora, drugačno. Banka Slovenije ta nadzor opravlja z 19 inšpektorji, ki so dnevno vpeti v analizo poročil oziroma so prisotni na terenu v bankah. Za en celovit pregled v banki se v povprečju porabi tudi 100 človek/dni, kar zahteva tudi s tega vidika veliko angažiranost potenciala.

Na koncu vas seznanjamo, da se pripravlja nova ureditev (direktiva CRDIV), ki bo nadzorniku omogočala, po njegovi presoji, seznanjanje javnosti z izrečenimi ukrepi nadzora. Tudi od te spremembe pričakujemo, da bo pripomogla k temu, da bo javnost, zaradi boljšega vpogleda v delovanje Banke Slovenije, dobila o nadzoru boljšo predstavo. Do takrat pa se moramo, žal, sklicevati na zakonske omejitve, tudi v primerih, ko sami ocenjujemo, da bi bilo posredovanje informacij lahko koristno, predvsem z vidika zaupanja v bančni sistem in njenega nadzornika

mag. Stanislava Zadavec Capriolo, viceguvernerka Banke Slovenije

Matej Krumberger, direktor oddelka za nadzor bančnega poslovanja